

บรรณานุกรม

กรมการแพทย์. (2534). แผนงานควบคุมโรคไม่ติดต่อในแผนพัฒนาการสาธารณสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539). กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

กองสถิติสังคม. (2543). การสำรวจการทำงานของผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2543. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2532). นโยบายการพัฒนาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร. ใน เสรีชัย จำเนียรดำรงการ, รุจิณาด อรรถสิทธิ์, และมะลิ สุขสุทธิ (บรรณาธิการ), สมุนไพรและการพัฒนาสาธารณสุข. (หน้า 46-51). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กองแผนงานสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2535). สภาพปัญหาและสถานการณ์นโยบายและกลวิธีการพัฒนาการแพทย์และเภสัชกรรมไทย: แผนพัฒนาการแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทยในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 7 (2535-2539). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กาญจณี สิทธิวงศ์ และสุวีพร กมลวัฒนานุกูล. (2540). การดูแลรักษาสุขภาพตนเองของประชาชนในชนบท. วารสารพยาบาลศาสตร์. 15(3), 30-37.

กระทรวงสาธารณสุข. (2542). การสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2540-2541. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กฤษณา นาคี. (2541). พฤติกรรมการแสวงหาบริการสุขภาพเมื่อเจ็บป่วยของผู้สูงอายุที่มารับบริการจากโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เป็นครั้งแรก. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

กัญจนา ดิวีเศษ. (2538). การแพทย์แผนไทย การแพทย์แบบองค์รวม. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กัญจนา ดิวีเศษ. (2542). เภสัชกรรมแผนไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กัญจนา ดิวีเศษ และอุไรวรรณ รอดจันทร์. (2537). อุปกรณ์ช่วยนวดตนเองแบบพื้นบ้านไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กิ่งแก้ว เกษโกวิท, วิทศน์ จันทรโพธิ์ศรี, ประเสริฐ ถาวรดุลย์สถิตย์, เมธนี เจ้าทรัพย์ และ ศิริน รัตนทิพย์. (2536). หมอบ้านและการดูแลสุขภาพตนเองของชาวบ้านอีสาน: กรณีศึกษา. วารสารศรีนครินทร์เวชสาร. 8(4), 197-206.

กลุ่มศึกษาปัญหา. (2529). การใช้ยาที่เหมาะสมในโครงการรณรงค์การใช้ยาที่เหมาะสม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนา.

เกสร ลำภาทอง. (2536). ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันโรคข้อเข่าเสื่อมของผู้สูงอายุ ชุมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล ชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2535). ระบบการแพทย์พื้นบ้านในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2531). คืนสุขภาพแก่ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: ดีไซน์.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2533). ระบบการแพทย์พื้นบ้านในชนบทไทย. ใน ทวีทอง หงษ์วัฒน์, จันทรทิพย์ ประดับมุข และจริรา สุทธิสุนทร (บรรณาธิการ), พฤติกรรมสุขภาพ. (หน้า 90-111). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชนิษฐา นาคะ. (2542). วิถีชีวิตและการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ชวัลฤดา บาลทิพย์. (2542). ประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับความตายของผู้ป่วยเอดส์ ณ วัดแห่งหนึ่งในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลลา, สงขลา.

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสาธารณสุข. (2539). แผนพัฒนาสาธารณสุข ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

คณะพยาบาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2543). ภูมิปัญญาไทย: อาหารและสมุนไพรในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม. สงขลา: ม.ป.ท.

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2538). สยามเภสัชยพดกษภูมิปัญญาของชาติ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง .

โครงการฟื้นฟูการนวดไทย. (2538). การนวดไทยองค์ความรู้และการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย. การสัมมนาวิชาการแพทย์แผนไทยกับสังคมไทย ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ วันที่ 10-13 มีนาคม 2538.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ รสพ.

โครงการฟื้นฟูการนวดไทย มุลนิธิสาธาณสุขกับการพัฒนา. (2541). ตำราการนวดไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มุลนิธิสาธาณสุขกับการพัฒนา.

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง. (2542). สมุนไพรชาวบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สานส์.

โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย, กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). หมอไทยยาไทย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

จริยวัตร คมพยัคฆ์ และคณะ. (2540). ลักษณะความเจ็บป่วยในระบบบริการการแพทย์แผนไทย. วารสารพยาบาลศาสตร์, 15(2), 68-74.

จารุพันธ์ สมบูรณ์สิทธิ์. (2535). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร กิจกรรมในกษดำเนินชีวิตประจำวันกับความพึงพอใจในผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสาธาณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

จรัสวรรณ เทียนประภาส และพัชรี ดันศิริ. (2536). การพยาบาลผู้สูงอายุ. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม.

จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์. (2523). บทบาทขององค์การอนามัยโลกในการส่งเสริมและพัฒนากการแพทย์แผนโบราณ. สังคมศาสตร์การแพทย์, 3(1), 92-97.

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. (2539). รายงานภาวะสุขภาพการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในประเทศไทย. รายงานการวิจัย กระทรวงสาธาณสุข (2535). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เจริญ โชติกวนิชย์. (2535). การตรวจกายภาพทางออร์โธปิดิกส์. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราศิริราช คณะแพทย์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

เจือจันทร์ วัฒกีเจริญ. (2534). เปรียบเทียบผลการนวดไทยประยุกต์กับการกินยาพาราเซีตามอล ต่อระดับการปวดศีรษะและระยะเวลาที่ปวดศีรษะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ชลอ อุทกภาชน์. (2522). ไสยศาสตร์เกี่ยวกับการแพทย์แผนโบราณ. วารสารสุขภาพ, 8 (9), 9-18.

ชัยยง ธรรมรัตน์. (2542). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการนวดไทย. ม.ป.ท.

ชัยรัตน์ พัฒนาเจริญ และคณะ. (2529). การศึกษาการใช้สมุนไพรในชุมชนจังหวัดขอนแก่น. ใน จิรัชยา แก้วสนธยา และคณะ (บรรณาธิการ), สถานภาพและทิศทางการวิจัยการแพทย์แผนไทย. (หน้า 242). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ชื่นชม เจริญยุทธ. (2522). ปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้บริการสาธารณสุขประเภทต่างๆของประชาชนในชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ชุดิมา วรรณวิบูล. (2534). การเลือกใช้สถานบริการสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ชูศักดิ์ เวชแพศย์. (2537). กลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและฝังเข็ม. กรุงเทพมหานคร: ธรรมมล.

รัฐดิเวทย์ ตุมราศวิน. (2538). ตำราโรคข้อ. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

ณัฐนาฏ ไชยศิริ และจินตนา ยูนิพันธ์. (2535). ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเสื่อม. วารสารพยาบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 4(3), 77-85.

แดนชัย ขอบจิตร. (2543). ความคิดเห็นของทีมสุขภาพต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ในการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ทองศักดิ์ หอมทรัพย์. (2544). ข้อเสื่อม. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท. 5(7), 44-52.

ทศพร พัฒนนิรมาน. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับความรู้สึกสูญเสียอำนาจในผู้ป่วยเรื้อรังขณะเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ทิพย์ภา เศษฐ์ไชवालิต, อรวรรณ หนูแก้ว, สุรพันธ์ ปราบกวี และเยาวนาด สุวลักษณ์. (2539). พฤติกรรมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชเชิงพื้นที่บ้านในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์. 19(2), 23-37.

ทิพมาส ชิดวงศ์. (2541). การรับรู้และการเผชิญปัญหาต่อการได้รับเคมีบำบัดของผู้ป่วยมะเร็งปอด. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ทิพย์สุดา เณรทอง. (2534). การเลือกใช้บริการรักษาโรคแผนพื้นบ้านและแผนปัจจุบัน:

กรณีศึกษาเฉพาะวัดโพธิ์ทองดอนและโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ธันย์ สุภัทรพันธ์. (2535). Degenerative joint disease. ใน สมชัย ปรีชาสุข

(บรรณาธิการ), ออริโอปีดิคส์. (247-248). กรุงเทพมหานคร: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.

ธีระ ฤทธิรอด, ประภาวดี พัวไพโรจน์ และศุภชัย ดิยวรรณนท์. (2544). ยาสกัดจากชิงและ

เช่า: ทางเลือกใหม่ของการรักษาโรคข้อเข่าเสื่อม. วารสารคลินิก. 204(17), 1056-1060.

นงลักษณ์ โมปลอด. (2542). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม

จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลชุมชน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

นภาพร ชโยวรรณ, มาลินี วงษ์สิทธิ์ และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย. (2532). สรุปผลการ

วิจัยโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคม และประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลจันทร์ กระเทียมหาญ. (2540). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษาผู้ป่วยกระดูกหัก

กรณีศึกษา การรักษากระดูกหักของหมอพระ วัดยุคพระราชภู่สามัคคี ต.เกาะลอย อ.พานทอง
จ.ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการ
พัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

นลินี จาริกภากร. (2544). เกษตรสมุนไพร. วารสารสมุนไพรเพื่อสุขภาพ. 1(11), 21-24.

นารินทร์ จิตมนตรี. (2535). การดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรัง. วารสารพยาบาลศาสตร์. 8

(2), 74-81.

นิตยา ปริญญาโรจน์. (2536). การรักษาโรคกระดูกของแพทย์แผนโบราณในจังหวัดสงขลา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
สงขลา,

นิตยา กิจไพศาล. (2539). การศึกษาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านรักษากระดูก: กรณีศึกษา

หมอคนหนึ่งในตลาดในเมือง อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

นิรนาท วิทย์โชคกิตติคุณ. (2534). ความสามารถในการดูแลตนเองและภาวะสุขภาพของ

ผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

นิลเนตร วีระสมบัติ, ยุพาพรรณ มั่นกระโทก, วิไล ประกอบกิจ, รัตนา พรหมฤทธิ์ และ คณะกรรมการการแพทย์แผนไทย. (2535). การพัฒนารูปแบบการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขปัจจุบันในโรงพยาบาลสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: โรงพยาบาลสูงเนิน.

บรรลु ศิริพานิช. (2533). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนและแข็งแรง. กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์.

บุญเรือง นิยมพร และคณะ. (2537). การอบไอน้ำสมุนไพร. ใน จิรัชยา แก้วสนธยาและคณะ. (บรรณาธิการ), สถานภาพและทิศทางการวิจัยการแพทย์แผนไทย. (หน้า 355), กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

บุษยามาส บุญใจเพชร. (2526). การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาของผู้ป่วยที่ใช้บริการรักษาแผนโบราณและแผนปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ปราณี กาญจนาวรวงศ์. (2539). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ประพันธ์ ผลเสวก และพิมพ์ใจ สิทธิสุรศักดิ์. (2542). ไขปัญหาอายุไทยสมุนไพรรักษาโรค. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ตั้งเซนเตอร์.

ประทีป ชุมพล. (2541). ประวัติศาสตร์การแพทย์แผนไทย. กรุงเทพมหานคร: อาดีไทพ์.

ประโยชน์ บุญสินสุข. (2530). การรักษาด้วยความร้อนและไฟฟ้า. กรุงเทพมหานคร: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.

ประโยชน์ บุญสินสุข และรุ่งทิวา ชาญพิทยานุกุลกิจ. (2541). ร่างกายของเรา: พื้นฐานการนวดไทย. เอกสารประกอบการอบรมโครงการฟื้นฟูการนวดไทย. ม.ป.ท.

ประโยชน์ บุญสินสุข, ประพจน์ เกตวรากาศ และรุ่งทิวา ชาญพิทยานุกุลกิจ. (2530). การใช้การนวดไทยบำบัดอาการปวดกล้ามเนื้อและปวดข้อ ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ. ใน จิรัชยา แก้วสนธยา และคณะ (บรรณาธิการ), สถานภาพและทิศทางการวิจัยการแพทย์แผนไทย. (หน้า 151), กรุงเทพมหานคร: องค์การทหารผ่านศึก.

ประเวศ วะสี. (2542). สมุนไพรชาวบ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สานส์.

ประเวศ วะสี. (2538). สมุนไพร-อาหารไทย: ศักยภาพของวัฒนธรรมไทยในการสมานรักษาเยียวยาประเทศไทย. ใน เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, ชูศรี มิตรประสาน, และประภาพร สุขพรวรรกุล

(บรรณาธิการ), สมุนไพรไทยในยุคโลกไร้พรมแดน. (หน้า 15-26). กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก.

ฝ่ายวิชาการ สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2545). ลูกยอมีประโยชน์อย่างไร. [Online]

Available: <http://www.ittm.com>. (7 มีนาคม 2545).

เพยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ. (2537). สมุนไพรก้าวใหม่. กรุงเทพมหานคร: ที. พี. พรินท์.

พยอม สุวรรณ. (2543). ผลของการประคบร้อนด้วยสมุนไพรต่ออาการปวดข้อ ข้อฝืด

และความลำบากในการทำกิจกรรมในผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พนมกร ดิษฐสุวรรณ. (2001). โรคข้อเสื่อม. [Online]. Available: <http://www.thaiclinic.com>.

(15 มกราคม, 2544).

พรรณี ภิญโญรัตน์, ศิรินันท์ ทิมคำ, อรทัย สารกุล และเมตตา อินทรวาปี.

(บรรณาธิการ). (2538). คู่มืออบรมการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก.

พรรษต์ อินทรโกเศศ. (2536). ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุและปัจจัยต่างๆ ทางครอบครัว.

รายงานการวิจัยโรงพยาบาลเลิศสิน. กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

พลศักดิ์ จีระวิพลวรรณ. (2537). โรคข้อและเอ็นเสื่อม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ประกายประกาย.

พร้อมจิต ศรีลัมภ์. (2542). หลักการใช้สมุนไพร. ใน รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล และคณะ

(บรรณาธิการ), สมุนไพรไทยที่ควรรู้. (หน้า 29-47). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พร้อมจิต ศรีลัมภ์, รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล, วงศ์สถิตย์ จั๋วกุล และอาทร ริวไพบูลย์.

(2535). สมุนไพรสวนสิริรักษาดี. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์. (2530). แนวความคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ภาพตนเอง. ใน พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, เพ็ญศรี กวีวงศ์ประเสริฐ และอรัญญา ปุรณัน

(บรรณาธิการ), การดูแลสุขภาพภาพตนเองที่คณะทางสังคมวัฒนธรรม. (หน้า 43-117).

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.

พิมพ์วัลย์ บุญมงคล และสุพจน์ เด่นดวง. (2538). ชาติพันธุ์กับแบบแผนการแสวงหา

บริการสุขภาพ. วารสารสังคมศาสตร์การแพทย์, 8(1), 27-37.

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, เพ็ญจันทร์ ประดับมุข และอรัญญา ปุรณัน. (2530). พฤติกรรมและการดู

ดูแลสุขภาพตนเองของชาวชนบท: กรณีศึกษาหมู่บ้าน 2 แห่งในภาคอีสาน. ใน

พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ เพ็ญศรี กวีวงศ์ประเสริฐ และอรัญญา ปุรณัน (บรรณาธิการ), การดูแลสุขภาพตนเองที่คนะทางสังคมวัฒนธรรม. (หน้า 261-320). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.

พิสิฐฐ์ บุญไชย. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องยาสมุนไพรกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน.
มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2528). ปัจจัยบางประการที่กำหนดการให้บริการสุขภาพอนามัย: การศึกษาที่ชุมชนแออัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข. (2532). มิติทางสังคมวัฒนธรรมของการใช้สมุนไพรในชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข. (2534). สังคมวัฒนธรรมของการใช้สมุนไพร. นครปฐม: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข และลือชัย ศรีเงินยวง. (2537). สถานการณ์ชีวิตและพฤติกรรมการรักษาตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 2(4), 270-280.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2540). การแพทย์แผนไทยสายใยแห่งชีวิตและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (บรรณาธิการ). (2537). รายงานการประชุมเรื่องการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2540). สมุนไพรกับวัฒนธรรมไทย ตอนที่ 1 ต้นไม้ตามทิศ. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2538). เส้นจุดและโรคในทฤษฎีการนวดไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ และภัทรพร ตั้งสุขฤทัย. (2543). การแพทย์แผนไทยกับการส่งเสริมสุขภาพ. วารสารหมออนามัย, 9 (5), 52-56.

เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ, ภัทรพร ตั้งสุขฤทัย และพิทย์ พึ่งละอ. (2544). อนาคตสมุนไพรไทยกับปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนา. วารสารการแพทย์แผนไทย, 5 (5), 23-31.

ไพรัช ชูวะเศรษฐกุล. (2530). ข้ออักเสบ. ใน ชอราตรี สิริวัตถานันต์ (บรรณาธิการ), การพยาบาลทางออร์โธปิดิกส์และเวชศาสตร์ฟื้นฟู. (หน้า 352). กรุงเทพมหานคร: คูรุสภาลาดพร้าว.

ไพโรจน์ อุ่นสมบัติ. (2534). โรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ. ใน รายงานของคณะกรรมการ
วิสามัญ สวัสดิการผู้สูงอายุและพัฒนาสังคม วุฒิสภา: ปัญหาสูงอายุและแนวทางแก้ไข
พ.ศ.2534. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.

มณฑิรา เขียววียง และคณะ. (2534). รายงานผลการวิจัยเอกสารด้านการแพทย์แผนไทย.
กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

มะลิ ลีวนานนท์ชัย และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2534). รายงานการวิจัยเรื่องระบบความคิด ความเชื่อพฤติกรรมการรักษาโรคกระดูกด้วยระบบการแพทย์แผนโบราณ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

มานพ ประภาษานนท์. (2543). นวดไทย สัมผัสบำบัดสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์
การพิมพ์.

มานพ คณะโต. (2525). พฤติกรรมการรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ศึกษา
เปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

มาริโกะ กาโตะ. (2538). การรักษาแบบพื้นบ้าน: กรณีศึกษาหมอลำผีฟ้าบ้านหนองใหญ่
อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

มาโนช วามานนท์. (2535). การนวดไทยสำหรับชาวบ้านและศิลป์แห่งการพึ่งพาตนเอง.
กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

มาโนช วามานนท์ และเพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ. (2537). ยาสมุนไพรสำหรับงาน
สาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

มาโนช วามานนท์ และเพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ. (2538). ผักพื้นบ้าน: ความหมายและ
ภูมิปัญญาของสามัญชนไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

มยุทธ วัชรดุรงค์ และเล็ก ปริวิสุธี. (2526). โรคข้อเข่าเสื่อม. กรุงเทพมหานคร: ไพศาลศิลป์
การพิมพ์.

ยงศักดิ์ ดันติปฏิภ. (2542). ตำราการนวดไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการฟื้นฟู
การนวดไทย มูลนิธิสาธารณสุขกับการพัฒนาและคณะ.

ยศ สันตสมบัติ. (2542). ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: นพบุรุษการพิมพ์.

ยิ่งยง เทาประเสริฐ. (2538). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพื้นฐานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน. การสัมมนาวิชาการแพทย์แผนไทยกับสังคมไทยศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ วันที่ 10-13 มี.ค. 2538. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ รสท.

ยิ่งยง เทาประเสริฐ และธรรมา อ่อนชมจันทร์. (2537). ศักยภาพของภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการดูแลรักษาสุขภาพ กรณีศึกษา: การรักษากระดูกหักของหมอมือเมืองและการดูแลครรภ์ของชาวอาข่า จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

ยุพิน โกรินทร์. (2536). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รุ่งรังษี วิบูลชัย. (2538). การแพทย์พื้นบ้านภูมิปัญญาไทยที่ถูกมองข้าม. ใน เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, ชูศรี มิตรประสาร, และประภาพร สุขพรวรรกุล (บรรณาธิการ), สมุนไพรไทยในยุคโลกไร้พรมแดน (หน้า 129-143). กรุงเทพมหานคร: องค์การทหารผ่านศึก.

รุจา ภูไพบูลย์. (2531). พยาบาลกับการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารพยาบาล. 37(3), 203-213.

รุจินาด อรรถสิษฐ์ และคณะ. (2529). โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองอายุรเวชวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน.

รุจินาด อรรถสิษฐ์. (2533). การส่งเสริมการใช้สมุนไพรในระบบสาธารณสุขมูลฐาน. ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, จันทร์เพ็ญ ประดับมูข, และจรรยา สุทธิสุนันท์ (บรรณาธิการ), พฤติกรรมสุขภาพ (หน้า 148-164). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล และคณะ. (2542). สมุนไพรยาไทยที่ควรรู้. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

รูปและสรรพคุณสมุนไพร. (2545). [Online] Available: <http://www.samunpai.com>.

รักชนก เจนวิริยะกุล. (2543). พฤติกรรมทางเลือกแหล่งรักษาของผู้ป่วยเบาหวานในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

โรคข้อเข่าเสื่อม. (2544). [Online] Available: <http://www.thailabonline.com/2ec21rheumatoid.htm>.

โรจน์ จินตนาวัฒน์. (2536). ผลของการใช้เทคนิคการผ่อนคลายกล้ามเนื้อต่อระดับความเจ็บปวดในผู้ป่วยหลังส่วนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ลือชัย ศรีเงินยวง และรุจิราภรณ์ อรรถสิทธิ์. (2535). ศักยภาพหมอฟันบ้านกับสาธารณสุขมูลฐาน:

ภาพรวม. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมสุขภาพอนามัย.

ลือชัย ศรีเงินยวง. (2534). วัฒนธรรมสุขภาพแบบชาวบ้าน. ใน มัลลิกา มัติโก

(บรรณาธิการ), คู่มือวิจัยพฤติกรรมสุขภาพ ชุดที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ (หน้า 34-45). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข.

ไฉไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2523). บทบาทพระสงฆ์ไทยที่เป็นหมอฟันในการ
บำบัดรักษาโรคแก่ชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วัลลภ อนันตศาสน์ และศักดิ์ชัย อัญญคุณ. (2518). การศึกษาผลของน้ำคั้นไพลในการ
ออกฤทธิ์เป็นยาชาเฉพาะที่. เชียงใหม่เวชสาร. 14, 249-258.

วัลลภ สำราญเวชย์. (2533). Osteoarthritis. ใน พงษ์ศักดิ์ วัฒนนา (บรรณาธิการ),
การวินิจฉัยและการรักษาโรคข้อที่พบบ่อย (หน้า 93-109). กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข.

วิทย์ เทียงบูรณธรรม. (2533). พจนานุกรมโรคและสมุนไพรไทย. กรุงเทพมหานคร:
ไอเอส พรินติ้งเฮ้าส์.

วิจิตรา กุสุมภ์. (2532). ผลของการกดจุดและนวดต่อระดับความเจ็บปวดในผู้ป่วยปวดหลัง
ส่วนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพมหานคร.

วิฑูรย์ วัฒนวิบูล. (2542). อาบน้ำเพื่อสุขภาพ. วารสารหมอชาวบ้าน. 21(241), 14-15.

วิภาวี คงอินทร์. (2537). การพยาบาลผู้สูงอายุ. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิมลรัตน์ จงเจริญ. (2531). โภชนาการเบื้องต้นสำหรับพยาบาล. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิมลรัตน์ จงเจริญ. (2540). โภชนาการบำบัดสำหรับพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง.
สงขลา: อัสลาบายด์เพรส.

วิมลรัตน์ จงเจริญ. (2543). การนวดไทย : การประยุกต์สู่การพยาบาลแบบองค์รวม.
สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. เอกสารอัดสำเนา.

วิวัฒน์ ลิ้ม. (2542). ภูมิปัญญาไทยกับสุขภาพ. วารสารหมอชาวบ้าน. 8(6), 17-24.

วิวัฒน์ วนรังสิกุล. (2544). มโนहरา : ศิลปะแห่งการแพทย์พื้นบ้านภาคใต้. วารสาร
หมอชาวบ้าน. 10(6), 6-17.

วีระพันธ์ สุพรรณไชยมาตย์, เกียรติรัตน์ คุณารัตนพฤษ และนางลักษณีย์ สุพรรณไชยมาตย์.

(2531). รายงานการวิจัย. "การเจ็บป่วยและการรักษาของสมาชิกครัวเรือนเกษตรกร". ขอนแก่น: โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์มและโครงการวิจัยระบบชนบท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (2540). เภสัชกรรมไทยรวมสมุนไพร. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พรีนติ้งส์.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. (2542). หลักเภสัชกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: เอ็น. พี. สกรีนพรีนติ้ง.

วุฒินันท์ พระภูจำนงค์. (2534). การรักษาแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรของชาวชนบท

อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. ใน จิรัชยา แก้วสนธยา และคณะ (บรรณาธิการ), รวมบทคัดย่องานวิจัยการแพทย์แผนไทยและทิศทางการวิจัยในอนาคต. (หน้า 103). กรุงเทพมหานคร:

องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ภาวนา พัฒนศรี, เล็ก สมบัติ, ระพีพรรณ คำหอม และสุดสงวน สุธีสร.

(2540). รายงานการวิจัยเรื่องการเกื้อหนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ พื้นที่ศึกษาในเขตภาคกลาง.

กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส.

ศศิธร วสุวัต และคณะ. (2534). การวิจัยพัฒนายาทาแก้ปวด เคล็ด ยอก จากไพล. ใน

สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน. สมุนไพรต่อการพัฒนาสาธารณสุข.

(หน้า 173-174). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ศิริกร โพธิ์ศรี และคณะ. (2539). การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่มาใช้บริการที่

หน่วยงานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลขอนแก่น. ขอนแก่น: กลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลขอนแก่น.

ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล. (2532). การศึกษาและวิจัยด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา.

วารสารการวิจัย, 4(1), 9-20.

ศุภรัตน์ ไพศาลตันติวงศ์. (2540). การศึกษากระบวนการแสวงหาบริการสุขภาพของ

ผู้หญิงโรคเบาหวานในภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2541).

การนวดไทย: ศาสตร์และศิลป์แห่งการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์ใหม่พรินติ้ง.

สายด่วน อย. (16-29 กุมภาพันธ์ 2543). ปัญหาการใช้สารสเดียรอยด์ปะปนโดยไม่มีข้อบ่งชี้

ทางการแพทย์. เมดิคอลไทม์, หน้า 6.

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2538). คู่มืออบรมการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2540). นิทรรศการชุมชนการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ พรินตติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง .

สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2541). ชุมนุมแพทย์แผนไทยและสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข.

สมทรง ณ นคร (ศุภศิลป์) และคณะ. (2529). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้สมุนไพรรักษาโรคของชาวชนบท และบุคลากรสาธารณสุข ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ม.ป.ท.

สายนที ชีนาเวียน. (2540). สรรพวิทยาของความร้อน. ใน ธนวัลย์ เตชทรัพย์อมร (บรรณาธิการ), การรักษาด้วยความร้อน เย็น และเสียง. (หน้า 1-18). เชียงใหม่: ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สันต์ หัตถิรัตน์. (2530). ความเชื่อและกระบวนการรักษาโรค. วารสารสาธารณสุขปริทัศน์. 3(1), 16-20.

สำนักงานข้อมูลสมุนไพร.คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2545). น้ำลูกยอ. [Online] Available: <http://www.medplant.mahidol.ac.th>.

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. (2538). การนวดไทยสำหรับชาวบ้าน ศาสตร์และศิลป์แห่งการพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. (2540). สมุนไพรที่ใช้ในงานสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข. (2539). คู่มือแนวทางการดำเนินงานสมุนไพรกับสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2537). สมุดสถิติรายปีประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

สุขุมาล ธนาเศรษฐ์อังกูล และคณะ. (2537). การศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชน ชนบทเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์. 16(2), 30-37.

สุจินดา คุจาภิวัฒน์. (2535). การปรับบทบาทของหมอพื้นบ้านในชุมชนไทยลาว จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

สุทธิชัย จิตรพันธ์กุล, รานี ทวีกิติกุล, ธนารดี คำยา และชเนตตี มลิทินทางกูร. (2543). การประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลการประชุม. ใน สุทธิชัย จิตรพันธ์กุล (บรรณาธิการ),

การประมวลวิเคราะห์ และสังเคราะห์การประชุมวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ "ส่วยทองด้วยคุณภาพ" 22-24 พฤศจิกายน 2542. (หน้า 15-25). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบุลย์. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้. (เล่ม13).

กรุงเทพมหานคร: สยามเพรส แมเนจเม้นท์.

สุพจน์ พฤษวัน (2540). การดูแลรักษาสุขภาพและการรักษาพยาบาล. ใน ชยันต์ วรรณะภูติ และฉันทนา บรรพศิริโชติ (บรรณาธิการ), ระบบความรู้พื้นบ้านปัจจุบัน: การวิจัย และพัฒนา. (หน้า 16-20). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี อาจสำลี. (2531). การใช้ยาสมุนไพร. กรุงเทพมหานคร: พิทยาการ.

เสนอ อินทรสุขศรี. (2536). ไขข้ออักเสบ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:

ปิยธวินท์การพิมพ์.

เสาวภา พรสิริพงษ์ และพรทิพย์ อุศุภรัตน์. (2528). ความหลากหลายทางชีวภาพ: กรณีศึกษาหมอยาพื้นบ้าน. ใน เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ, ชูศรี มิตรประसार และประภาพร สุขพรวรรกุล (บรรณาธิการ), สมุนไพรไทยในโลกยุคไร้พรมแดน. (หน้า 27-32). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เสาวภา พรสิริพงษ์, พรทิพย์ อุศุภรัตน์ และเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2539). การศึกษานโยบายหมอยาพื้นบ้านไทย. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

หทัยรัตน์ จรัสอุไรสิน. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ยาและภาวะสุขภาพของหญิงสูงอายุโรคข้อเข่าเสื่อม. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อรณี ไทรกี้. (2537). อาหารกับโรค. กรุงเทพมหานคร: หอรัตนชัยการพิมพ์.

อวย เกตุสิงห์. (2521). การแพทย์ไทยกับการแพทย์แบบตะวันตก. สังคมศาสตร์การแพทย์.1(2), 10-18.

อวย เกตุสิงห์. (2527). ยากกลางบ้านที่ใช้ได้ผล. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อรุณพร อีสุรัตน์ และคณะ. (2540). ภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้านในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. ใน จิรัชยา แก้วสนธยา และคณะ (บรรณาธิการ), รวบรวมบทความงานวิจัยการแพทย์แผนไทยและทิศทางการวิจัยในอนาคต. (หน้า 53). กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

อนุวัฒน์ ศุภชติกุล. (2530). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้การนวดไทยบำบัดอาการปวดกล้ามเนื้อและปวดข้อในโรงพยาบาลอุดรธานี. อุดรธานี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี.

อลิศรา ชูชาติ. (2538). ชุดวิชาวิจัยทางการศึกษานอกโรงเรียนการวิจัยเชิงคุณภาพ

(เล่มที่ 6). กรุงเทพมหานคร: ประชาชน.

อัจฉรา สุคนธรรพ์. (2529). การศึกษาเปรียบเทียบผลการลดการอักเสบของข้อในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ โดยการอบตัวด้วยไอน้ำร้อนร่วมกับไอน้ำร้อนอย่างเดียว. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

อาภรณ์ เชื้อประไพศิลป์. (2536). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล. วารสารพยาบาล, 42(1), 16-31.

อารยา บุญศิลป์. (2540). การรักษาด้วยแผ่นประคบร้อน. ใน ธนวัลย์ เดชทรัพย์อมร (บรรณาธิการ), การรักษาด้วยความร้อน เย็น แสง เสียง. (หน้า 19-25). เชียงใหม่: ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุดม ชมชาญ และสารเนตร ไวกกุล. (2527). ภาวะข้อเข่าเสื่อม: สภาพของผู้ป่วยและการรักษาที่เคยได้รับมาก่อน. สงขลานครินทร์เวชสาร, 2(2), 135-138.

อุดมศักดิ์ มหาวีรวัฒน์. (2544). สุขภาพต่างวัฒนธรรม. อัดสำเนา.

อุทัย ดุลยเกษม. (2540). ภูมิปัญญาพื้นบ้าน. รัฐมิแล, 18(1-2), 60-69.

อุทิศ ดีสมโชค. (2537). การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคข้อ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุไร นิโรชนันท์. (2539). ผลการนวดต่อความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยมะเร็ง. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

อุไรวรรณ แสงศร. (2542). รายงานการวิจัยภูมิปัญญาพื้นบ้านและการรักษาความเจ็บป่วยของชาวอีเก้อ. เชียงใหม่: นันทกานต์ กราฟฟิคการพิมพ์.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอี่ยม ทองดี. (2541). มรดกธรรมชาติกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 17(2), 50-72.

Aday L.A., Anderson SM. (1981). Equity of access to medical care: A conceptual and empirical overview. Medical care, 19(2), 4-25.

Allens, D. (1988). Making senses of suctioning. Nursing Times, 84(10), 46-48.

Ammon, H. P.T., Safayhi, H., Mack, T., & Sabieraj, J. (1993). Mechanism of antiinflammatory action of curcumine and boswellic acids. Journal of Ethnopharmacology, 38(1), 113-119.

Annells, M. (1996). Hermeneutic phenomenology: philosophical perspectives and current use in nursing research. Journal of Advanced Nursing, 23(4), 705-715.

Balla, M.A. (1991). Nonsteroidal anti-inflammatory gastropathy: from theory to practice. Journal of Advanced Nursing, 14(2), 272-276.

Bancroft, D.A., & Pigg, J.S. (1998). Alterations in skeletal function: Rheumatic disorder. In C.M. Porth (Ed.), Pathophysiology (5th ed., pp.1121-1146). Philadelphia: Lippincott.

Bedrosian, C.A. (1989). Home health nursing diagnosis & care plans. Norwalk, Connecticut: Appleton & Lenge.

Bendston, R., & Warfield, C.A. (1984). Physical therapy for pain relief. Hospital Practice, 19(1), 20-48.

Beymer, P.L., & Huether, S.E. (1996). Pain, temperature, sleep and sensory function. In S.E. Huether. & K.L. McCane (Eds.), Understanding pathophysiology. (pp.320-324). St. Louis: Mosby.

Black, J.M., & Matassarini-Jacobs, E. (1993). Pain assessment and intervention. In Luckman and Sorensen's medical-surgical nursing a psychophysiological approach. (4th ed., pp. 311-358). Philadelphia: W.B. Saunders Company.

Bullough, P., & Cowston, T. (1994). Pathology and biochemistry of osteoarthritis. In M. Doherty (Ed.), Color atlas and text of osteoarthritis. (pp.29-60). London: Wolfe.

Cailliet, R. (1991). Knee pain and disability. (3rd ed.). California: F.A. Davis.

Carr, N.J., & Gallico, G. (1994). Soft tissue injuries and management about the knee. In J.M. Siliski (Ed.), Traumatic disorder of the knee. (pp.47-68). New York: Springer-Verlag.

Carter, M.A. (1997). Musculoskeletal system and connective tissue disorders. In S.A. Price & L.M. Wilson (Eds.), Pathophysiology. (5th ed., pp.61-84). London: Wolfe.

Casterline, G.Z. (1987). Arthritis and related rheumatic problems. In S.M. Lewis & J.C. Collier (Eds.), Medical-surgical nursing. (2nd ed., pp.1697-1712). New York: Mc Graw-Hill.

Cunningham, L.S., & Kelsey, J.L. (1984). Epidemiology of musculoskeletal impairments and associated disability. American Journal of Public Health, 74(3), 574-579.

Curtis, S.M., & Curtis, R.L. (1994). Somato sensory function and pain. In C.M. Porth (Ed.), Pathophysiology: Concepts of altered health states. (4th ed., pp.981-988). Philadelphia: Lippincott.

Davis, S.T., & Shedy-Adolphson, P. (1997). Psychosocial interventions nursing. Nursing Clinics of North America, 32(2), 331-341.

Dyson, J. (1996). Nurse's conceptualizations of caring attitudes and behaviors. Journal of Advanced Nursing, 23(6), 1263-1269.

Ebersole, P., & Hess, P. (1994). Toward health aging: Human needs and nursing response (4th ed.). St. Louis: Mosby.

Euswas, P. (1997). The actualized caring-healing moment: The essence of caring nursing practice. In The 7th asian regional conference November 9-13, 1997. Bangkok.

Felson, D. T. (1988). Weight and osteoarthritis. American Journal of Clinical Nutrition, 47(3), 430-432.

Felsen, D.T., & Mcalindon, T. (1997). Nutrition: Risk factors for osteoarthritis. Annals of the Rheumatic Disease, 56(7), 116-118.

Felson, D.T., & Zhang, Y. (1998). An update on the epidemiology of knee and hip osteoarthritis with a view to prevention. Arthritis & Rheumatism, 41(7), 1343-1355.

Fisher, N.M., Pendergast, D.R., Gusham, G.E., & Calkins, E. (1991). Muscle rehabilitation: Its effect on muscular and functional performance of patients with knee osteoarthritis. Archive of Physical Medical Rehabilitation, 72(3), 367-374.

Gates, S.J., & Cuckler, J.M. (1994). Degenerative disorder. In A.B. Maher, S.W. Salmond, & A.P. Teresa (Eds.), Orthopedic nursing (pp.515-580). Philadelphia: W.B. Saunders.

Goodykoontz, L. (1979). Touch: attitude and practice. Nursing Forum, 4(18), 4-17.

Guccione, A.A. (1994). Arthritis and the process of disablement.

Physical Therapy, 80(6), 408-445.

Ham, R.J., & Slonane, P.D. (1992). Primary care geriatrics: A care based approach.

(2nd ed.). St. Louis: Mosby-Year Book.

Hansen, M. (1998). Pathophysiology foundations of disease and clinical intervention : Disorder of the bones and joints. Philadelphia : W.B. Saunders.

Harris, C. (1993). Osteoarthritis: How to diagnose and treat the painful joint.

Geriatrics, 48(8), 39-46.

Hawkey, C., Kaham, A., Steinbruck, K., Alegre, C., Baumelou, E., Begaud, B.,

Dequker, B., J., Isomaki, H., Littejohn, G., Man, J., & Papazoglou, S. (1998).

Gastrointestinal tolerability of meloxicam compared to diclofenac in osteoarthritis patients. British Journal of Rheumatology, 37(2), 937-945.

Hollis, M. (1998). Massage for therapists (2nd ed.). Oxford: Blackwell Science.

Howell, D. S., & Pelletier, J. P. (1993). Etiopathogenesis of osteoarthritis. In D. J.

McCarty & W. J. Koopman (Eds.). Arthritis and allied conditions (Vol. 2, 12th ed., pp. 1731-1735). Philadelphia: Lea & Febiger.

Jones, A., & Doherty, M. (1995). Osteoarthritis. British Medical Journal, 310 (6071), 457-461.

Kart, C.S., Metress, E.K., & Metress, S.P. (1988). Human aging and chronic disease. Boston: Jones and Bartlett.

Kee, C.C., Hanis, S., Booth, L.A., Rouser, G., & McCey, S. (1998). Perspectives on the nursing management of osteoarthritis. Geriatric Nursing, 19(1), 19-26.

Kleinman, A. (1980). Patients and healers in the context of culture. London: University of California Press.

Krug, B. (1997). Rheumatoid arthritis and osteoarthritis: A basic comparison.

Orthopedic Nursing, 16(1), 73-75.

Koch, T. (1995). Interpretive approaches in nursing research: The influence of

Husserl and Heidegger. Journal of Advanced Nursing, 21(4), 827-836.

Lee, H.J. (1993). Comparison of selected health behavior in elderly woman with

ostesarthrits in different environments. Arthritis Care Research, 6(1), 31-37.

Lehmann, J.F., & Delateur, B.J. (1982). Diathermy and superficial heat and cold

therapy. In F.J. Kottke, G.K. Stillwell, & J.F. Lehmann (Eds.), Krusen's Handbook of

Physical Medicine and Rehabilitation (3rd ed., pp.199-202). Philadelphia: W.B. Saunders

Company.

Lehmann, J.F., & Delateur, B.J. (1989). Ultrasound shortwave, microwave,

superficial and cold in the treatment of pain. In P.D. Wall (Ed.), Text book of pain.

(2nd ed.). Dinburgh: Churchill Livingstone.

Leonard, V.W. (1994). A Heideggerian phenomenological perspective of nursing

caring behaviors. Topics in Clinical Nursing, 8(2), 63-69.

Levin, L. (1976). The Layperson as the primary care practitioner. Public Health

Reports, 9(3), 206-210.

Lindesy, B. (1990). Patient care guidelines: Cold and heat application in

musculoskeletal injury. Journal of Emergency Nursing, 16(1), 16-54.

Lipstate, J., & Ball, G.V. (1986). Osteoarthritis. In G.V. Ball & W.J. Koopman

(Eds.), Clinical Rheumatology. (pp.304-314). Philadelphia: W.B. Saunders.

Lombardo, M.C., & Wilson, L.M. (1997). Pain. In S.A. Price, & L.M. Wilson (Eds.).

Pathophysiology: Clinical concepts of disease process. (5th ed., pp.818-848). St. Louis:

Mosby.

Lorenzi, E. A. (1999). Complementary/alternative therapies so many choices.

Geriatric Nursing, 20(2), 125-132.

Ludwig-Beymer, P., & Huther, S.E. (1996). Pain, temperature, sleep, & sensory

function. In S.E. Hunther, & K.L. McCane (Eds.), Understanding pathophysiology.

(pp.320-328). St.Louis: Mosby.

McCaffery, M. (1979). Nursing management of the patient with pain. (2nd ed.).

Philadelphia: J.B. Lippincott.

Meenan, R.F., Yelin, E.H., Nevitt, M., & Epstein, W.V. (1981). The impact of chronic disease. Arthritis and Rheumatism, 24(3), 544-549.

Melzack, R., & Wall, P.D. (1965). Pain mechanisms: A new theory. Science, 67(3), 971-979.

Melzack, R., & Wall, P.D. (1982). The challenge of pain, Part III. Theories of pain. New York: Basic Book.

Michlovitz, S.L. (1990). Thermal agents in rehabilitation. Philadelphia: F.A. Davis.

Miller, B. (1987). Osteoarthritis in the primary health care setting. Orthopedic Nursing, 67(5), 42-46.

Moskowitz, R.W. (1993). Clinical and laboratory findings in osteoarthritis. In D.J., McCarty, & W.J. Koopman (Eds.), Arthritis and allied conditions (Vol.2, 12th ed., pp.1716-1735). Philadelphia: Lea & Febiger.

Mourad, L.A., & Drostle, M.M. (1993). The nursing process in the care of adult with orthopaedics conditions. (3rd ed.). New York: Delmar.

Mourand, L.A., & McCane, K.L. (1996). Alterations of musculoskeletal function. In S.E. Huether, & K.L. McCane (Eds.), Understanding pathophysiology. (pp.1036-1070). St. Louis: Mosby.

Munhall, P.L., & Oiler, C.J. (1986). Nursing research: A qualitative perspective. Norwalk: Appleton-Century. Crofts.

Newton, R.A. (1990). Contemporary views on pain and the role played by thermal agents in managing pain symptoms. In S.L. Michlovitz (Ed.), Thermal agents rehabilitation. (2nd ed., pp.17-42). Philadelphia: F.A. Davis.

Omery, A. (1983). Phenomenology: A method for nursing research. Advances in Nursing Science, 5(2), 49-62.

Opler, C. (1981). The phenomenological approach in nursing research. Nursing Research, 31(3), 178-181.

Paley, J. (1994). Husserl, phenomenology and nursing. Journal of Advanced Nursing, 26(1), 187-193.

Pascoe, E. (1996). The value to nursing research of Gadamer's hermeneutic philosophy. Journal of Advanced Nursing, 24(6), 1309-1314.

Patrick, M.L., Wood, S.L., & Craven, R.F. (1991). Medical – Surgical nursing: Pathophysiological concepts. (2nd ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.

Pender, N.J. (1987). Health Promotion in Nursing Practice. California: Appieton & Lange.

Price, S., & Price, L. (1996). Aromatherapy for health professionals. Edimburgh: Churchill Livingstone.

Price, S.A., & Wilson, L.M. (1997). Pathophysiology. (5th ed.). St. Louis: Mosby.

Puntillo, K., & Tesler, M.D. (1993). Pain. In V.C. Kohlman, A.M. Lindsey, & C.M. West (Eds.), Pathophysiological phenomena in nursing. (pp.303-339). Philadelphia: W.B. Saunders.

Ray, P.P. (1996). Pain mechanism. St. Louis: Mosby.

Rosenberg, A. (1999). Bones, joints, and soft tissue tumors. In R.S. Cotran, V.K. Kumar, & T.Collins (Eds.), Pathologic basic of disease. (6th ed., pp.1215-1268). Philadelphia: W.B. Saunders.

Schalling, D. (1986). Anxiety, pain and coping. In C.D. Spielberger & I.G. Sarason, (Eds.). In stress and anxiety. (pp.439-445). Washington: Hemisphere publishing corporation.

Seers, K. (1994). Pain. In M.F. Alexander, J.N. Fawcett & P.R. Runciman (Eds.), Nursing practice hospital and home: the adult. (pp. 615-632). Adinburgh: Churchill Livingstone.

Shearn, M.A., & Engleman, E.P. (1984). Rheumatoid orthritis. In M.A. Krupp & M.J. Hatton (Eds.), Current medical diagnosis & treatment. Philadelphia: Lange Medical Publication.

Shipley, M. (1994). Medical management. In M. Doherty (Ed.), Color atlas and text of osteoarthritis. (pp.141-156). London: Wolfe.

Smeltzer, S.C., & Bare, B.G. (1996). Brunner and Suddart's textbook of medical surgical nursing. (8th ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.

Sorrell, J.M., & Redmond G.M. (1995). Interviews in qualitative nursing research: Differing approaches for ethnographic and phenomenological studies. Journal of Advanced Nursing, 21(6), 1117-1122.

Synder, M., & Lindquist, R. (1998). Complementary/alternative therapies in nursing. (3rd ed.). New York : Springer.

Swezey, R.L. (1978). Arthritis rational therapy and rehabilitation. Philadelphia: W.B. Saunders Company.

Thaniwattannon, P. (1995). The experiences of nurses in providing care for patients with Aids in Thailand: a phenomenological approach. A thesis submitted for the degree of doctor of philosophy of the University of New England, Armidale.

Thompson, J.L. (1990). Hermeneutic Inquiry. In L.E. Moody (Ed.), Advancing nursing science through research. (Vol.2, pp.233-280). U.S.A: Sage Publications.

Timby, B.K. (1995). Medical-surgical nursing. (6th ed.). Philadelphia: J.B. Lippincott.

Walsh, K. (1996). Philosophical hermeneutic and the project of Hans Geerg Gadamer: Implications for nursing research. Nursing Inquiry, 3(1), 231-237.

Walters, A.J. (1995). The phenomenological movement: Implications for nursing research. Journal of Advanced Nursing, 22(4), 791-799.

Wardell, T.L. (1991). Assessing and management a gastric ulcer. Nursing, 21(3), 34-41.

Wamboldt, B.D. (1991). Coping and life satisfaction in elderly women with osteoarthritis. Journal of Advanced Nursing, 16(6), 1328-1335.

Warshaw, G.A., & Murphy, J.B. (1995). Rehabilitation and the aging. In W. Reichel (Ed.), Care of the elderly clinical aspects of aging. Baltimore: Williams & Wilkins.

Wold, G. (1993). Basic Geriatric Nursing. St. Louis: Mosby.

Wolff, M., Wittink, H., & Michel, T.H. (1997). Chronic pain concepts and definitions. In H. Wittink & T.H. Michel (Eds.), Chronic pain management for physical therapists. (pp.1-26). Boston: Butterworth – Heinemann.

Young, J.C. (1981). Non-use of physicians: Methodological approaches, policy implications, and the utility of decision. Social Sciences and Medicine, 15(2), 499-507.